

Kirjallinen kysymys KK 611/2020 vp

Sari Tanus kd ym.

Kirjallinen kysymys järjestöjen toimintaedellytysten turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Koronakriisin takia Suomen talous on ajautunut tilanteeseen, joka yritystoimintojen lisäksi vaarantaa myös järjestökentän. Monet järjestöt ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa ja perumaan sovittuja kursseja, monia tapahtumia ja matkoja. Osa järjestöistä on joutunut irtisanomaan tai lomauttamaan henkilöstöään. Näistä kaikista tulee järjestöille isoja, jopa kestäättömiä talousvaikutuksia. Suurin syy järjestöjen talouden huolestuttaviin näkyymiin ovat äkilliset ja yhtäaikaiset muutokset varainhankinnan kaikilla osa-alueilla. Useat rahoituslähteet, kuten yritysyritystyö, osallistumismaksut, julkinen tuki ja yksityinen varainhankinta, ovat kaikki samaan aikaan katkolla.

Järjestöt ovat tärkeitä toimijoita Suomessa, ja niiden toimintakenttä on laaja. Useat järjestöt tekevät työtä haavoittuvien ihmisryhmien kanssa ja tarjoavat matalan kynnyksen palveluja ihmisten taustoista riippumatta. Järjestöjen toimintakenttä täydentää muita kunnan palveluja. Valtion korona-avustuksia jaettaessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota ihmisille ja yhteiskunnalle tärkeiden järjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytyksiin.

Järjestöjen palvelutuotantojen keskeytyminen osuu erityisen kipeästi haavoittuviin ihmisryhmiin, syrjäytymisvaarassa oleviin sekä lapsiin ja perheisiin. Monilla järjestöillä on aktiivisia paikallisyhdistyksiä, jotka tekevät tärkeää työtä esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden, alkoholi- ja mielenterveysongelmien kanssa kamppailevien ja heidän läheistensä, vanhusten, vammaisten, vähemmistöjen, pitkäaikaissairaiden ja pitkäaikaistyöttömien parissa. Näiden toimijoiden tarve koronaepidemian aiheuttamien liitännäisvaikutusten myötä on entisestään kasvanut.

Poikkeustilanne on vaikuttanut myös uusien Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avustusten haku-aikaan. STEA:n tietojen mukaan ylimääräisen avustushaun vuoksi uusien avustusten hakua vuodelle 2021 ei avattu 6.4.2020. Koronavirustilanteen myötä myös vuodelle 2021 myönnettävissä olevien STEA-avustusten määrää on arvioitava uudelleen. On odotettavissa ja pelättävissä, että avustuksiin käytettävissä oleva rahamäärä laskee merkittävästi, vaikka avustusten tarve monissa järjestöissä on päinvastoin kasvanut.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) voi avata uusien avustusten ylimääräisen avustushaun loppuvuodesta 2020 tai vuoden 2021 alussa jos vain tarkentumassa oleva avustustaso sen mahdollistaa. STEA:n avustukset ovat hakemusperusteisia ja osa hakemuksista ei vie esitykseen.

Kirjallinen kysymys KK 611/2020 vp

Suomalaisella järjestökentällä on tärkeä rooli kriisitilanteessa ja jopa vielä tärkeämpi kriisin jälkiseurauksia korjattaessa. Jos järjestöjen toimintaedellytyksistä ei huolehdita ja niille ei kohdenneta riittävästi tukea, on vaarana, että moni järjestö ei selviä kriisin yli. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kannalta on tuhoisaa, jos avustustaso romahtaa tilanteessa, jossa koronapandemian jälkihoitoon ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamiseen tarvitaan kaikkien tahojen tiivistä ja aktiivista toimintaa. Vaarana on järjestöjen toiminnan nopea kuihtuminen. Sillä olisi suuria vaikutuksia monien kansalaisten hyvinvointiin ja järjestöjen ylläpitämiin, hyvinvointia tukeviin yhteisverkostoihin. Myös ennakoimattomia seurannaisvaikutuksia voi tulla esiin.

Järjestöjen työn edellytykset täytyy pystyä turvaamaan akuutin tilanteen ohella myös jatkossa. Järjestöille suunnattavissa tuissa on huomioitava myös järjestökentän moninaisuus ja niiden erilaiset hallintomallit, jotka eivät saa olla byrokraattinen tuen saannin este.

Järjestöille ja yhdistyksille on jaettu valtionavustuksia Veikkauksen tuotoista, jotka ovat vähentyneet koronakriisin, Veikkauksen vastuullisuustoiminnan ja osin myös pelaamisen muille kanaville siirtymisen vuoksi. Tätä tulee kompensoida, ja käytettävissä voi olla useita keinoja. Lähellä viranomaistoimintaa olevia toimintoja voidaan siirtää avustusten piiristä budjettirahoituksen piiriin ja toisaalta tuoton alenemaa voidaan tasoittaa budjettivaroin. Myös arpajaisveron laskeminen ja Veikkauksen aseman ja kanavointikyvyn vahvistaminen olisivat käytettävissä olevia keinoja.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy, että sosiaali- ja terveysjärjestöillä on sellaiset toimintaedellytykset, että järjestölähtöinen auttamistyö, vapaaehtois- ja vertaistoiminta sekä niiden edellyttämä organisointi turvataan ja

miten varmistetaan, että Veikkauksen tuottojen laskusta aiheutuneet menetykset eivät johda kansalaisyhteiskunnan rahoituksen leikkauksiin, yleishyödyllisen toimeliaisuuden sekä järjestölähtöisen työn romahtamiseen, ja miten turvataan järjestötoiminta myös urheilun, tieteiden, taiteen ja nuorisotyön sektoreilla?

Helsingissä 26.8.2020

Sari Tanus kd

Antero Laukkanen kd